

BoerenNatuurweek

Van groei tot bloei

Alles over akkerranden!

15 maart 2021

Rick Reijerse en Ellen Mul
i.s.m. Monique Mellema

Alles over akkerranden

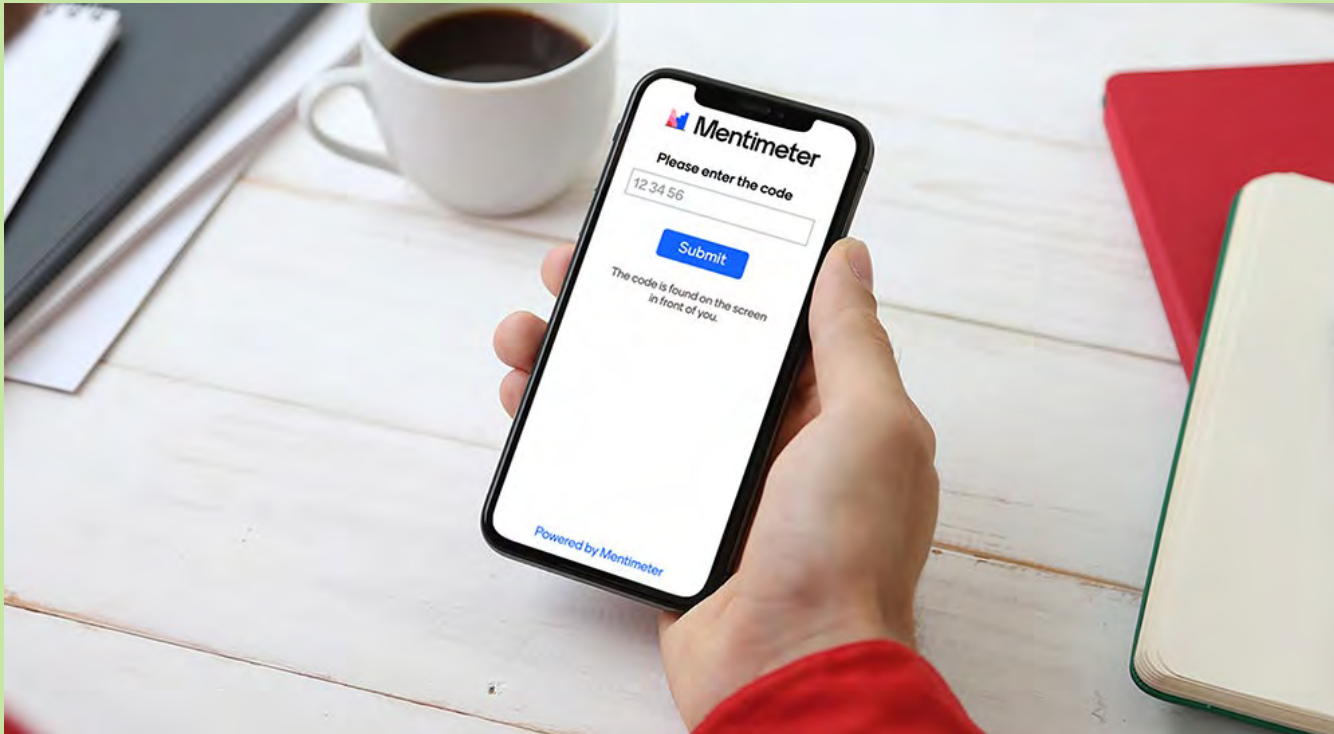
Rick Reijerse en Ellen Mul

Interactief met Mentimeter

Vraag 1: wie zitten er in de zaal?

Ga naar www.menti.com

Wat gaan we u vertellen

- Aanleg → functies, deelnemers, mengsels en praktische tips inzaaien!
- Beheer en nazorg → wat doe je tegen onkruiden en hoe hou je deelnemers enthousiast!

Aantal verschillen en gelijkenissen

ANV Hollands Noorden	Agrarische natuur Drenthe
- Akkerpakketten ook volvelds: - Open Akker: 365 hect. - Water: 125 hect. - Droge en natte dooradering: 15 hect. <i>Totaal > 500 hectare</i> Waarvan 170 km akkerrand * 6 meter breed gemiddeld	- Akkerpakketten ook volvelds: - Open Akker: 784 hect. - Water: 93 hect. - Droge dooradering: 182 hect. <i>Totaal > 1000 hectare</i> Waarvan 370 km akkerrand
Veelal klei.	Veelal zand en veen.
1 van 4 collectieven in Noord-Holland	1 collectief voor heel Drenthe
Onkruid op nummer 1: melde.	Onkruid op nummer 1: melde.
Geelgors komt weinig voor.	Geelgors komt veel voor.
Planten Artemisia in (pilot)	Probeert van Artemisia af te komen.

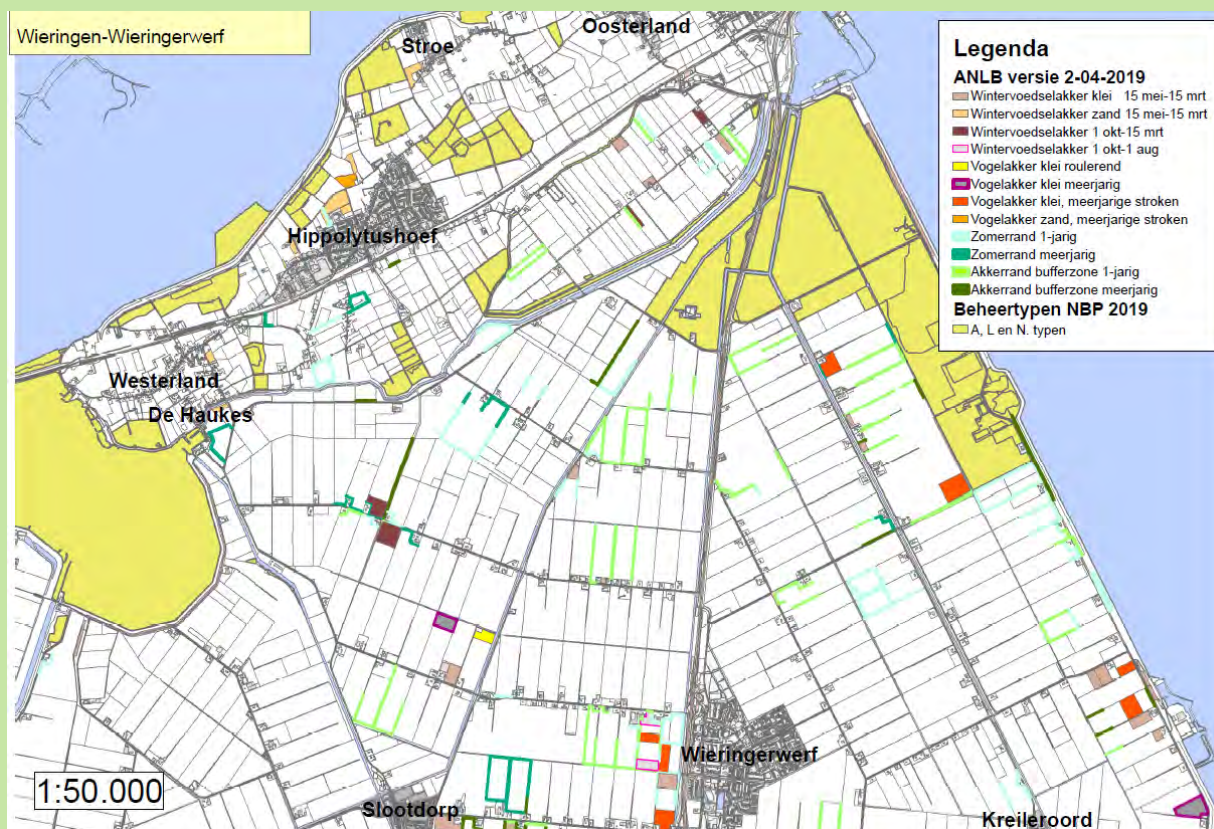
Wie zijn onze deelnemende boeren?

- Nieuwe en bestaande deelnemers.
- Jong deelnemers en ervaren deelnemers.
- Groene voorlopende boeren.
- Gangbare boeren die zien dat het anders moet.
- Gangbare boeren die het agrarisch natuurbeheer praktisch insteken als teeltvrije zone.

Wie zijn onze deelnemende boeren?

- In Wieringermeer 'maar' 18 % die hier aan meedoet.
- Daarnaast willen meer boeren meedoen dan nu mogelijk is. Op dit moment onvoldoende budget.

Kruidenrijke akkerranden

Goed voor de biodiversiteit, kwaliteit van het water en de akkervogels!

Gele kwikstaart,
foto: Henk Post

Lieveheersbeestje,
foto: Arnold Meijer

Graspieper (rechts),
foto: Arnold Meijer

Om de akkers ziet u de laatste jaren steeds meer kruidenrijke akkerranden verschijnen. Wist u dat deze kruidenrijke akkerranden vele verschillende functies hebben, zoals:

- het beperken van verwaaien van gewasbescherming naar de sloot;
- het aantrekken van natuurlijke plaagbestrijders zoals lieveheersbeestjes;
- het aantrekken van gewasbestuivers zoals bijen;
- het bieden van voedsel- en schuilmogelijkheden voor de akkervogels;
- en tenslotte geven de randen ook nog kleur aan het landschap.

Deze akkerrand maakt deel uit van het stelsel Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb). Voor meer informatie over kruidenrijke akkerranden en agrarisch natuurbeheer:

www.anvhollandsnoorden.nl

Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door:

Deze infoborden zijn mede mogelijk gemaakt door de:

Rabobank

Alles over akkerranden

Vraag 2) Wat is voor u de hoofdfunctie van een akkerrand.

Alles over akkerranden! - Mentimeter

Doelsoorten akkervogels ANV Hollands Noorden

Ringmus *W

Geelgors *W

Kneu *W

Veldleeuwerik *W

Gele kwikstaart

Kievit

Patrijs *W

Scholekster

Graspieper *W

* W= wintertelling

Natuurlijke plaagbestrijders:

'soldaatjes', zweefvliegen, lieveheersbeestjes.

Aanleg akkerrand

Eenjarige, meerjarige of combinatierand?

Combinatierand (langs sloot meerjarig daarvoor eenjarige rand)

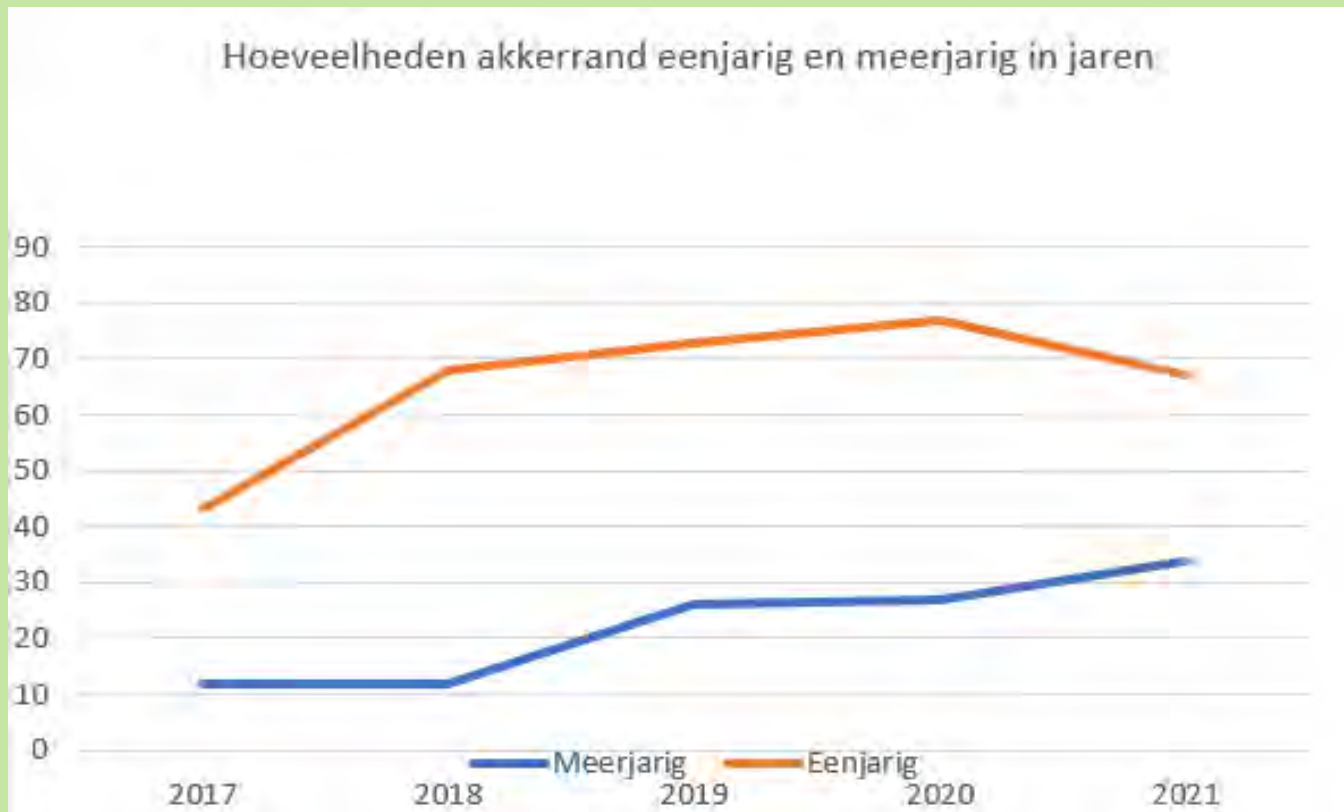
Voordelen meerjarige akkerrand

- Biedt zowel voedsel als schuilplaats voor akkervogels, insecten en overige natuur ook in de winter.
- Geven vroegere bloei en ofwel grotere spreiding over het groeiseizoen. Natuurlijke plaagbestrijders en gewasbestuivers zijn eerder aanwezig.
- De randen hoeven maar eenmaal in te zaaien en voor te bewerken.
- Niet ieder jaar opnieuw inzaaien en. Zaaizaad kosten eenmalig.

Meerjarige akkerrand

- Nieuwe deelnemers starten liever met eenjarige randen.
- Minder makkelijk inpasbaar bouwplan.

Welk zaadmengsel akkerranden?

- Onze basis is het mengsel van Bloeiend bedrijf geweest.
- Mengsel wordt jaarlijks opnieuw bekeken en zonodig aangepast.
- Kies voor een mengsel met veel soorten.
- Bij meerjarig % gras, granen en veel soorten kruiden zowel eenjarig als meerjarig.

A19 Kruidenrijke akkerrand als bufferzone en Zomerrand		
MEERJARIG		
Zaaidichtheid circa 25kg/ha		
Gewicht%	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
	Graan:	
35%	Zomertarwe	Triticum aestivum
	Gras:	
1,5%	Fioringras	Agrostis stolonifera
1,0%	Beemdlangbloem	Festuca pratensis
1,5%	Westerwolds raaigras	Lolium multiflorum
3%	Roodzwenkgras	Festuca rubra
	Kruiden:	
1%	Wilde Cichorei	Cichorium intybus
10%	Boekweit	Fagopyrum esculentum
2%	Gele ganzenbloem	Glebionis segetum
3%	Gele kamille	Anthemis tinctoria
6%	Vlas	Linum usitatissimum
4%	Klaproos	Papaver rhoeas
3%	Korenbloem	Centaurea cyanus
3%	Esparcette	Onobrychis viciifolia
5%	Wilde Margriet	Leucanthemum vulgare
5%	Witte Klaver	Trifolium repens
4%	Zonnebloem, kleinbloemig	Helianthus debilis
3%	Gewone rolklaver	Lotus corniculatus var. corniculatus
4%	Voederwikke	Vicia sativa ssp. sativa
3%	Duizendblad	Achillea millefolium
2%	Smalle weegbree	Plantago lanceolata

Zaadmengsel akkerranden

- Ieder jaar domineert een bepaalt soort in de akkerrand (gele ganzenbloem, groot kaasjeskruid, klapproos) afhankelijk van weer bij inzaaien etc.
- De akkerrand verandert van kleur en hoogte naarmate groeiseizoen vordert.
- Bij keuze eenjarige rand hebben we nieuw eenjarig mengsel met focus op de natuurlijke plaagbestrijding.

(Hoger % boekweit, korenbloem en vlas en extra bloeiende soorten)

Fotografie Hanneke de Boer

Tips inzaaien akkerranden

- Inzaaien afhankelijk bodemtemperatuur en verwachte regen.
- Bij voorkeur voor 30 april. Bij eerder inzaaien → eerder gewas en kan het beheerpakket eerder zijn functie kan vervullen.
- Overweeg om samen in te zaaien. Machine hoeft maar 1 x afgesteld te worden.

Tips inzaaien akkerranden

- Maak 2-3 weken van te voren een vals zaaibed waarin onkruiden ontkiemen.
- Indien nodig nogmaals.
- Overweeg om akkerrand in rijen te zaaien. (dan zaaidichtheid 20 kg/ha)
- In rijen kun eenvoudig wieden/schoffelen.

** Let wel op broedende akkervogels!*

Tips inzaaien akkerranden

- Voorkom ontmengen zaden door de zaaimachine pas op het land te vullen en niet al het zaad tegelijk in de zaaimachine te doen.
- Doe dit in porties en blijf mengen.
- Tijdens of na de inzaai aandrukken of aanrollen verbetert de opkomst.

Leermomenten

- Groot kaasjeskruid, gele ganzenbloem domineerde in aantal akkerranden, % omlaag gebracht.
- Veel overlast van 'melde' door droog voorjaar/zomer.
- Wens agrariërs: meer inzicht krijgen in natuurlijke plaagbestrijders.

Proef najaars inzaai akkerranden

Aanleg akkerrand

- Organiseer een informatieavond over inzaaien.
- Geef de deelnemers mee dat een akkerrand ook een teelt is:
wel een teelt met een ander doel!
- Na inzaaien heeft de akkerrand net als andere gewassen aandacht nodig.

Beheer akkerrand

- Hoe beheer je een akkerrand?
 - Ingrijpen of niet? maatwerk!
 - Uitvoering: Vinger aan de pols houden
 - Kennis

Wat mag je verwachten

- Ik wil ook wel een “bloemetjesrand”
- Met de “teelt van een rand” kun je sturen, maar in beperkte mate
- Wat is het doel

Maar ook

Beheer akkerrand

- Eenjarige rand, herzaai sinds 2017
- Meerjarige rand

Ingrijpen of niet?

Voorjaars inzaai 2020: Een hoge druk van melde en hanenpoot.

- Zitten er geen kruiden in de ondergroei? (links) dan opnieuw inzaaien, liefst najaar
- Zitten er kruiden in de ondergroei? (rechts) meerdere opties

Wel kruiden in de ondergroei

- Kruiden zijn weelderig aanwezig in de ondergroei, dan pas maaien na het seizoen
- Kruiden verstikken in de ondergroei van onkruiden, dan hoog afmaaien

Vraag 3) Onkruid

Alles over akkerranden! - Mentimeter

Resultaat naar wens?

En verder in de praktijk

Project DAW

MEER KENNIS, MINDER GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

Meer rendement uit randen!

Agrariërs zaaien akkerranden in met bloemen en grassen. Ze onderzoeken in studiegroepen het effect op natuurlijke plaagbeheersing, onkruid en waterkwaliteit.

WWW.ANOG.NL | WWW.AGRARISCHENATUURDRENTHE.NL

Wat is wijsheid? Bekijk het samen

- Ga 1 op 1 met de deelnemer het veld in en beslis samen wat te doen

Als je het probeert, weet je het pas

Geef ruimte om te experimenteren (hou doelen in de gaten)

- Voorjaarsinzaai 2020: Deels melde afgemaaid
- Voorjaarsinzaai 2020: dekvrucht van koolzaad, phacelia en graan.

Studiegroep: Het wiel niet opnieuw uitvinden

Regionale Appgroep, voor het ons kent ons gevoel:

- snelle manier om vragen te beantwoorden.
- Heeft als voordeel dat gelijk de hele groep mee kan denken en de adviezen meekrijgt
- Via een foto inzicht in stand van zaken

Deel de ervaringen

- Ga als groep eens het veld in en laat de discussie op gang komen

Vraag 4) Beheermethoden onkruid
Alles over akkerranden! - Mentimeter

Wat speelt er

Vragenlijst DAW 2020

Welke elementen van de studiegroepen vind je het meest waardevol?

- ☐ Veldbijeenkomsten
- ☐ Appgroep met expert
- ☐ Demo's
- ☐ Persoonlijk advies
- ☐ Factsheets
- ☐ App IPM Toolbox
- ☐ Anders: _____

Wat vind je het beste inzaaimoment

- ☐ Voorjaar
- ☐ Najaar
- ☐ Anders: _____

Zou je akkerranden na het inzaaien voor minimaal 2 jaar laten liggen?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Anders: _____

Luister naar wat de deelnemer nodig heeft om een akkerrand te beheren, en

Laat zien dat je luistert.

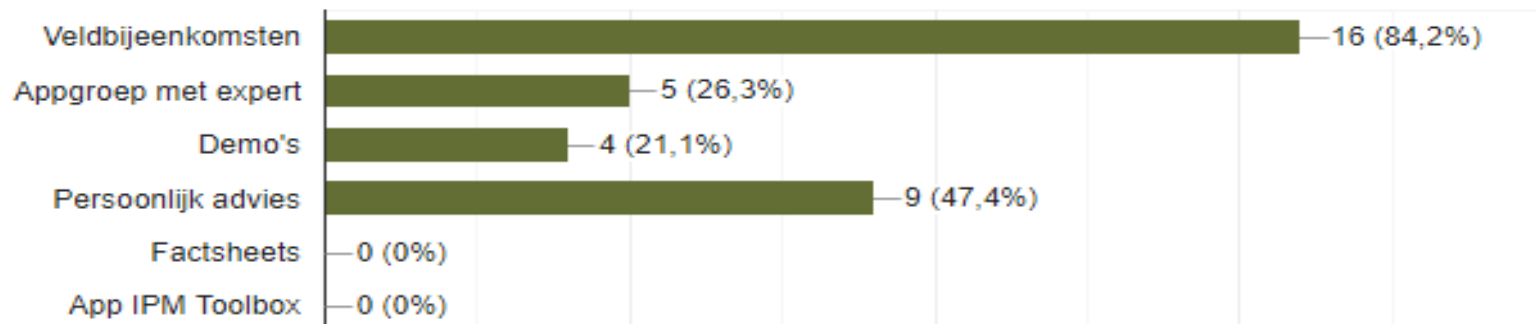
Geef praktische handvaten, maar blijf op je doelen letten

Dit speelt er

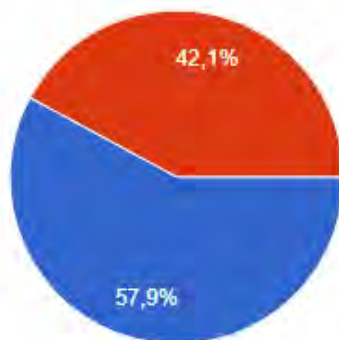
Welke elementen van de studiegroepen vind je het meest waardevol?

19 antwoorden

Wat vind je het beste inzaaimoment

19 antwoorden

● Voorjaar
● Najaar

Zou je akkerranden na het inzaaien voor minimaal 2 jaar laten liggen?

16 antwoorden

● Ja
● Nee

Speel in op de vragen

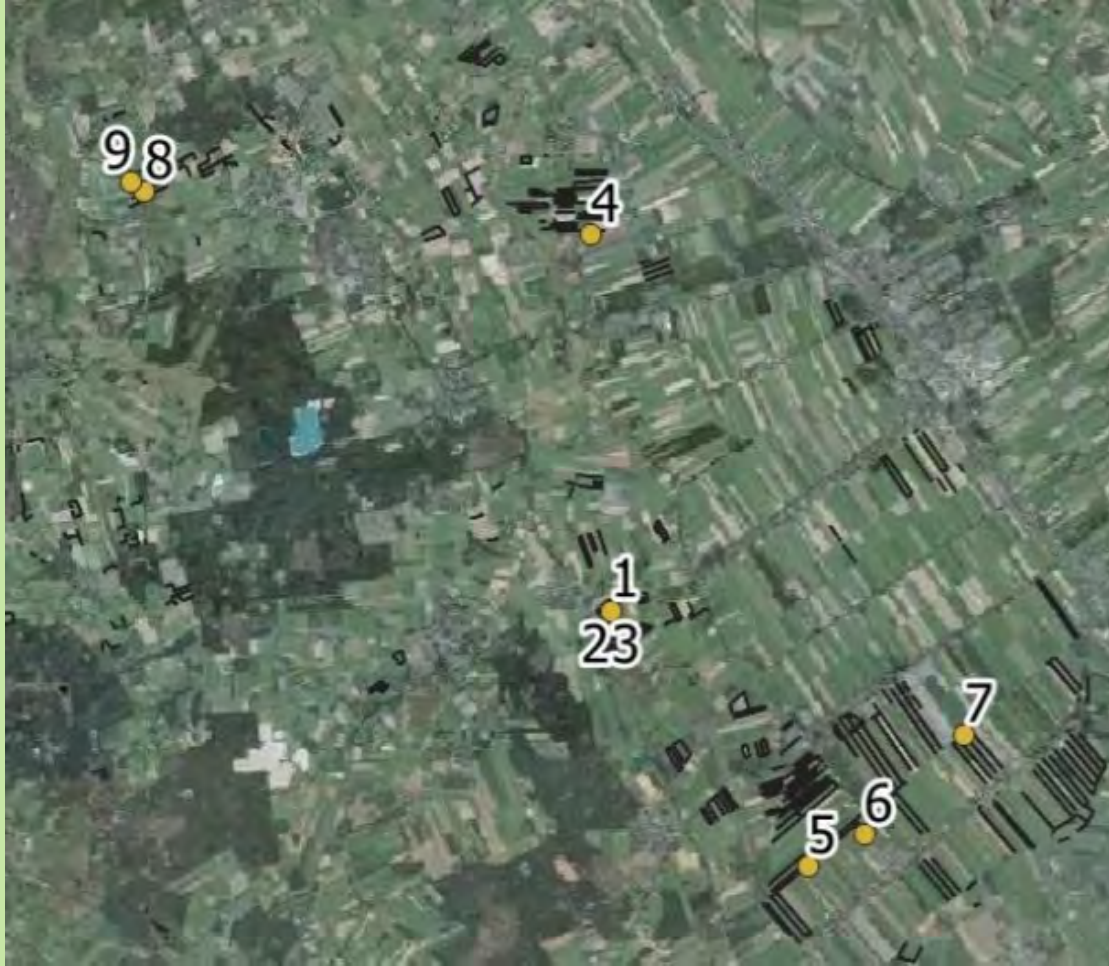

Niet spuiten, niet klepelen,
maar wat dan?
Demo alternatieven

[Alles over akkerranden! - Mentimeter](#)

Volg het beheeringrepen

Monitoring en beheersadvies kennis- inbreng DAW Drenthe 2020

Rapportage

Merlijn van den Berg, Dennis Heupink, Udo Kring

Best Management Practices

- Najaars inzaai > Minder kans op onkruiden, minder droogte gevoelig
- Dekvruchten > bij voorjaarsinzaai tegen onkruiden
- Maaien of herinzaaien > als er in de ondergroei kruiden aanwezig zijn > maaien en afvoeren. Als er geen ondergroei is dan herinzaaien.
- Gaat het mis: handel bijtijds > bv bij akkerdistel plaatselijk klepelen.
- Voer slootvuil en maaisel af > voorkom dat de extra voedingsstoffen verruiging veroorzaken.
- Kies je mengsel zorgvuldig > Een “standaard mengsel” slaat niet op alle grondsoorten aan. Het mengsel heeft invloed op de functie van de rand. Zo is een rand voor vogel wintervoedsel anders van samenstelling dan een rand voor functionele agrobiodiversiteit

Breng het aan de man

- Deel het met de wereld
- Geef “akkerrandboeren” een podium
- Dit kweekt begrip in de omgeving

De meeste bloemen in de akkerrand zijn uitgebloeid, maar de rand is nog steeds nuttig. Het is een plek waar natuurlijke plaagbestrijders, zoals spinne... Meer weergeven

10

7 keer gedeeld

Vind ik leuk

Opmerking

Delen

Beheer, wat is wijsheid

- Ga 1 op 1 met de deelnemer het veld in en beslis samen wat te doen
- Geef ruimte om te experimenteren (hou doelen in de gaten)
- Deel discussies, ervaringen en tips: Regionale Appgroep
- Ga als groep eens het veld in en laat de discussie eens op gang komen
- Luister naar wat de deelnemer nodig heeft om een akkerrand te beheren
- Speel in op vragen. Let hierbij op de doelen, geef praktische handvaten
- Hou vinger aan de pols: monitor en contact
- Draag uit wat, hoe en waarom de deelnemers akkerranden beheren

Vervolg

- Wat heeft het beheer van het afgelopen jaar gedaan?
- Bij proefbedrijf 't Kompas, Valthermond > meerdere mengsels en beheersvormen gecombineerd.
- Meer lezen: Aanpak Project meer kennis minder middelen

https://agrarischenatuurdrenthe.nl/?mailpoet_router&endpoint=view_in_browser&action=view&data=WzQ1LCIzNzhiMWI0MWNkYTYiLDU3OSwiMGY3NGQ2IiwMywwwXQ

- Meer lezen: BMP rapportage Louis Bolk Instituut

<https://www.louisbolk.nl/publicaties/monitoring-en-beheersadvies-kennisinbreng-daw-drenthe-2020-rapportage>